



Lieta Nr.A43004011
SKA – 37/2013

SPRIEDUMS

Rīgā 2013.gada 22.janvārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators J.Neimanis
 senatore V.Krūmiņa
 senatore I.Skultāne

piedaloties pieteicējas SIA „Nosaukums” pārstāvēm *D.P.* un *J.J.*,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Konkurences padomes – pārstāvei *I.Š.* un
trešās personas SIA „Nosaukums 1” pārstāvim *N.L.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc SIA „Nosaukums” pieteikuma par Konkurences padomes 2010.gada 11.novembra lēmuma atcelšanu daļā, sakarā ar SIA „Nosaukums” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 16.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „Nosaukums” iesniedza Konkurences padomē ziņojumu par apvienošanos ar trešo personu SIA „Nosaukums 2”, pieteicējai iegūstot tiesības izmantot trešajai personai piederošās telpas tirdzniecības centrā „Tirdzniecības centra nosaukums”, Siguldā, kurā izvietosies pieteicējas saistītais uzņēmums SIA „Nosaukums 3”.

[2] Konkurences padome ar 2010.gada 11.novembra lēmumu atļāva apvienošanos, nosakot pieteicējai saistošus noteikumus:

1) nodrošināt, ka SIA „Nosaukums 3” veikalā Siguldā tiek rīkotas tikai tādas akcijas un mārketinga aktivitātes, kas vienlaicīgi tiek rīkotas arī visos citos SIA „Nosaukums 3” supermārketos Latvijas teritorijā, nodrošinot, ka netiek īstenota cenu politika, kas vērsta uz konkurentu izspiešanu no konkrētā tirgus;

2) telpu nomas līgumā, kas noslēgts starp trešo personu un pieteicēju, paredzēt, ka pieteicēja nomā telpas uz trīs gadiem. Noteiktais termiņš var tikt pagarināts, saņemot no Konkurences padomes atļauju.

[3] Pieteicēja iesniedza pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu daļā, kas nosaka saistošos noteikumus.

[4] Administratīvā apgabaltiesa ar 2012.gada 16.februāra spriedumu pieteikumu noraidīja. Tiesas spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Lēmums pamatots ar Konkurences likuma 16.panta trešo daļu. No minētās tiesību normas izriet, ka saistošus noteikumus tirgus dalībniekam var noteikt, ja tiek konstatēts, ka apvienošanās ir tāda, kuras rezultātā rodas vai nostiprinās dominējošais stāvoklis vai var tikt būtiski samazināta konkurence konkrētajā tirgū. Savukārt noteiktajiem saistošajiem noteikumiem jābūt tādiem, kas novērš apvienošanās negatīvās sekas attiecībā uz konkurenci. Respektīvi, jākonstatē, ka bez konkrētu saistošu noteikumu noteikšanas apvienošanās pēc būtības ir aizliegta, savukārt saistošajiem noteikumiem jābūt precīzi tādiem, kas novērš negatīvās sekas, tikai tādējādi nodrošinot apvienošanos kā konkurenci būtiski neierobežojošu. No lēmuma pamatojuma secināms, ka konkrētā apvienošanās atzīta par tādu, kuras rezultātā var tikt būtiski samazināta konkurence konkrētajā tirgū. Noteiktie saistošie noteikumi vērsti uz to, lai netiktu īstenota uz konkurentu izspiešanu no konkrētā tirgus

cenu politika. Savukārt nomas līguma termiņa ierobežojums vērsts uz to, lai pēc trīs gadu termiņa tiktu no jauna izpēfīta situācija definētajā tirgū ar mērķi pārliecināties, vai apvienošanās tobrīd joprojām būs tāda, kuras rezultātā var tikt būtiski samazināta konkurence konkrētajā tirgū.

[4.2] Ņemot vērā Konkurences padomes un Eiropas Komisijas praksi, Konkurences padome pareizi noteikusi konkrēto preces tirgu. Atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 5.punktam tas ir ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus lielveikalu vidē. Atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 3.punktam konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir Siguldas pilsētas un Siguldas novada teritorija, kā arī daļa Līgatnes, Amatas, Krimuldas un Inčukalna novada teritorijas. Atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 4.punktam konkrētais tirgus ir ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus lielveikalu vidē Siguldas pilsētas un Siguldas novada teritorijā, kā arī daļā Līgatnes, Amatas, Krimuldas un Inčukalna novada teritorijas.

Konkurences padome pamatoti izvērtējusi arī lietā iesaistīto tirgus dalībnieku konkurētspēju Latvijas teritorijā, jo to faktiskā tirgus vara un to darījuma spēks rodas no attiecīgo komercsabiedrību darbības kopumā Latvijas teritorijā, tostarp sadarbojoties ar to saistītajām komercsabiedrībām citās Baltijas valstīs. Ņemot vērā pārklāšanās efekta iespējamību, arī konkurence ir jāvērtē plašāk nekā lokālā ģeogrāfiskā tirgus ietvaros. Tādēļ lēmumā pamatoti atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 4.punktam kā konkrētais tirgus attiecībā uz preču iepirkumu definēta arī ikdienas patēriņa preču iepirkšana mazumtirdzniecībai Latvijas teritorijā.

[4.3] Pieteicējas kā apvienošanās dalībnieka un tās galveno konkurentu raksturojums ir pareizs. Šis raksturojums sniegts gan Latvijas teritorijā, gan lietā definētajā šaurākajā ģeogrāfiskajā tirgū. Pieteicēja nepamatoti uzskata, ka Konkurences padome nepareizi salīdzinājusi tikai trīs tirgus dalībniekus – pieteicēju, „/Zīmola nosaukums/” un „/Zīmola nosaukums/”. Konkurences padome pamatoti norādījusi, ka apvienošanās dalībnieki kā konkurentus norādīja veikalus, kas darbojas ar zīmoliem „/Zīmola nosaukums/”, „/Zīmola nosaukums/”, „/Zīmola nosaukums/”, „/Zīmola nosaukums/”, „/Zīmola nosaukums/” un „/Zīmola nosaukums/”, kā arī norādīja mazākus veikalus, kas atrodas Raganā, Līgatnē, Augšlīgatnē un Inčukalnā. Lai arī pieteicējas ieskatā šie tirgus dalībnieki uzskatāmi par SIA „/Nosaukums 3/” efektīviem konkurentiem, ņemot vērā šādus kritērijus: tirdzniecības platības lielums (virs 100 m²); salīdzinoši plašs sortiments; tirdzniecības platības atrašanās vieta, piekļuves ērtība patērētājiem, tomēr Konkurences padome pareizi atzinusi, ka šie

pieteicējas norādītie kritēriji nav pilnīgi un papildus būtu jāvērtē vēl šādi: uzņēmuma kopējais apgrozījums Latvijas teritorijā, kas norāda, cik spēcīga komercsabiedrība ir mazumtirdzniecības ķēžu savstarpējā konkurencē; vai konkrētais mazumtirgotājs darbojas kādā no mazumtirgotāju apvienībām, t.i., minētais faktors norāda uz uzņēmuma spēku preču iepirkšanas jomā, kas pamatā nosaka tā konkurētspēju attiecīgajā mazumtirdzniecības tirgū; uzņēmumu veikalu kopskaits, to sortiments un tirdzniecības zāles lielums; uzņēmuma finansiālais stāvoklis. Visu minēto faktoru kopuma izvērtējums arī noteica, kurus uzņēmumus Konkurences padome uzskatīja par apvienošanās dalībnieku vairāk vai mazāk efektīviem konkurentiem.

[4.4] Konkurences padome pareizi kā būtiskus apstākļus, citastarp, ņēmusi vērā to, ka SIA „Nosaukums 4” veikals neatrodas pie Vidzemes šosejas, kur ir lielāka lielveikalu koncentrācija, bet gan Siguldas pilsētas centrā. Veikala izmēra jeb platības ziņā uz lēmuma pieņemšanas brīdi SIA „Nosaukums 4” nebija vērtējama kā tāda, kas varētu radīt nepieciešamo konkurences spiedienu pieteicējai Siguldas pilsētā. Lēmumā iekļauti rādītāji par visiem lielākajiem Siguldas mazumtirgotājiem 2010.gada augustā un septembrī, kuros redzams gan attiecīgā tirgus dalībnieka apgrozījums, tirgus daļa, kā arī apgrozījuma samazinājums septembrī, kad pieteicēja atvēra savu otru tirdzniecības vietu tirdzniecības centrā „Tirdzniecības centra nosaukums”. Tādējādi plašāks konkurences apstākļu izvērtējums pamatoti vērsts tieši uz tām komercsabiedrībām, kuras var objektīvi uzskatīt par apvienošanās dalībnieku efektīviem konkurentiem. Padome paskaidrojumā pamatoti norādījusi, ka lēmumā ir vērtēts apvienošanās dalībnieku un to galveno konkurentu raksturojums gan Latvijas teritorijā, gan lietā definētajā šaurākajā konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, tostarp kā viens no būtiskiem faktoriem vērtēta situācija preču iepirkuma tirgū. Izvērtējot situāciju konkrētajā iepirkuma tirgū, kas lielā mērā nosaka uzņēmuma konkurētspēju mazumtirdzniecības tirgū, secināms, ka SIA „Nosaukums 5” preču iepirkšanu var veikt par salīdzinoši daudz neizdevīgākiem nosacījumiem nekā pieteicēja, vadoties no iepirtā apjoma. Turklāt nepieciešamais konkrēto preču apjoms pieteicējai ļauj paplašināt tās piegādātāju loku, kā arī ļauj ieviest privātās preču zīmes un rīkot konkursus par šo preču piegādi, kuros piedalās ne tikai Latvijas, bet arī ārvalstu piegādātāji. Pieteicēja veic centralizētus iepirkumus kopā ar citiem saistītajiem uzņēmumiem Lietuvā un Igaunijā, un līdz ar to tās spēja iegūt labākus darījuma noteikumus ir lielāka nekā SIA „Zīmola nosaukums/ grupa”. Tādējādi, ņemot vērā pašreizējo ekonomisko situāciju, pieteicējai pastāv būtiskas konkurences

priekšrocības attiecībā pret citiem konkurentiem, un ģeogrāfiskajā teritorijā, kas ir ap Siguldas pilsētu, pieteicējai nav efektīvu konkurentu, izņemot SIA „Nosaukums 4”. Tā ir vienīgais mazumtirgotājs, kas preču sortimenta un cenu ziņā varētu būt līdzvērtīgs konkurents pieteicējai, jo SIA „Nosaukums 4” ir ar pieteicēju salīdzināms iepirkto preču apjoms, tiek īstenots centralizētais preču iepirkums, kas rada priekšrocības preču iepirkumā salīdzinājumā ar citiem konkurentiem. Minētais attiecināms uz kopēju situāciju mazumtirdzniecībā visā Latvijas teritorijā, taču, vērtējot lietā šaurāk noteikto tirgu, secināms, ka faktiskā situācija norāda, ka apvienošanās procesa īstenošanas rezultātā pieteicēja ir kļuvusi par lielāko konkrētā tirgus dalībnieku, bet SIA „Nosaukums 5”, kas bija lielākais tirgus dalībnieks pirms apvienošanās, vieta un nozīme konkrētajā tirgū ir strauji samazinājusies.

[4.5] Nevar neņemt vērā pieteicējas saistītā uzņēmuma SIA „Nosaukums 3” tirgus varu jeb nozīmi mazumtirdzniecībā kopumā visā Latvijas teritorijā. Lai arī kā viens no konkrētajiem tirgiem tiek noteikts tirgus Siguldas pilsēta un tās apkārtējā teritorija, tomēr būtiski, ka SIA „Nosaukums 3” un tā galvenais konkurents SIA „Nosaukums 4” ir izveidojusi savu veikalu tīklu visā Latvijas teritorijā, tāpēc ir jāņem vērā arī apvienošanās dalībnieku konkurētspēja Latvijas teritorijas robežās kopumā. Veikalu aptvertās ģeogrāfiskās teritorijas zināmā mērā pārklājas, un apvienošanās gadījumā ir jāizvērtē apvienošanās dalībnieku un to konkurentu konkurētspēja arī Latvijas teritorijas robežās.

[4.6] Neskatoties uz to, ka uz ziņojuma iesniegšanas brīdi lietā definētajā tirgū par līderi varēja uzskatīt SIA „Nosaukums 5”, tomēr citi lietā konstatētie apstākļi, t.i., minētā uzņēmuma sliktais finansiālais stāvoklis, SIA „Nosaukums 3” vieta ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgū lielveikalu vidē Latvijas teritorijā, lielā apgrozījuma starpība ar SIA „Nosaukums 3”, salīdzinoši sliktākās pozīcijas preču iepirkšanā, konkurences situācijas izmaiņas pēc SIA „Nosaukums 3” lielveikala atvēršanas norāda, ka tā konkurētspēja ar SIA „Nosaukums 3” ir ierobežota.

[4.7] SIA „Nosaukums 3” pēc šajā lietā vērtētās apvienošanās ir kļuvusi par lielāko konkrētā tirgus dalībnieku. Vienlaikus SIA „Nosaukums 5”, kas bija lielākais tirgus dalībnieks pirms apvienošanās, nozīme konkrētajā tirgū ir būtiski samazinājusies, citastarp tā iemesla dēļ, ka tai ir ievērojami mazāks iepirkuma tirgus nekā SIA „Nosaukums 3”. Tajā pašā laikā apvienošanās ir notikusi tādējādi, ka SIA „Nosaukums 3” ir vismaz daļēji pārņēmusi iepriekšējā nomnieka – mazumtirgotāja

SIA „Nosaukums 6” (arī ar mazāku iepirkuma tirgu) klientus un preču apgrozījumu, un, konkurentam izejot no konkrētā ģeogrāfiskā tirgus, ir samazinājies konkurentu skaits. **Tā kā šāda situācija ir tieši pēc apvienošanās, tad nav pamata vērtēt, kāda būtu situācija, ja SIA „Nosaukums 3” ienāktu konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū citā veidā, piemēram, uzceļot jaunu tirdzniecības centru.** Konkurences padome paskaidrojumā pamatoti norādījusi, ka lietā ir izvērtēta konkurences situācija un tirgus struktūra gan pirms, gan pēc apvienošanās un secināts, ka tās rezultātā lietā definētajā tirgū ir notikusi koncentrācija, kuras rezultātā SIA „Nosaukums 3” tirgus daļas strauji palielinājās no aptuveni 20% līdz aptuveni 30%-40%. Savukārt galvenā konkurenta SIA „Nosaukums 5” tirgus daļa augustā pārsniedza 30%, bet septembrī tā strauji samazinājās. Tās konkurētspēja ir ierobežota, tā kā nevar konkurētspējīgi iepirkt sev nepieciešamās preces, jo ietilpst SIA „Nosaukums 7”, kas ir ievērojami mazāks tirgus dalībnieks preču iepirkuma tirgū, un sava finansiālā stāvokļa dēļ. Savukārt SIA „Nosaukums 3” ir viens no diviem lielākajiem Latvijas mazumtirgotājiem. SIA „Nosaukums 3” un SIA „Nosaukums 4” tirgus daļas 2009.gadā ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgū lielveikalu vidē bija robežās no 30%-40%, savukārt pārējo tirgus dalībnieku tirgus daļas minētajā laika periodā nerasniedza 10% robežu. Minētais fakts rada SIA „Nosaukums 3” būtiskas konkurences priekšrocības, salīdzinot ar tās mazākajiem konkurentiem, t.sk. SIA „Nosaukums 5”. Tādējādi, ievērojot konkurences apstākļus ikdienas preču mazumtirdzniecības tirgū Latvijas teritorijā kopumā, secināms, ka tas, ka SIA „Nosaukums 3” Siguldas pilsētā un tās apkārtnē teritorijā ir kļuvusi par lielāko konkrētā tirgus dalībnieku, rada draudus efektīvas konkurences pastāvēšanai konkrētajā tirgū, jo ir tikai nedaudzi tirgus dalībnieki, kurus var uzskatīt par apvienošanās dalībnieku pietiekami efektīviem konkurentiem, un tādējādi pastāv draudi, ka var tikt izspiesti tuvākie esošie konkurenti.

[4.8] Apvienošanās rezultātā SIA „Nosaukums 3” kā tirgus dalībnieka pozīcijas minētajā konkrētajā tirgū ir pastiprinājušās un nostiprināsies, jo pārējie konkrētā tirgus dalībnieki dēļ to nepietiekamās konkurētspējas nevar radīt nepieciešamo konkurences spiedienu uz apvienošanās dalībniekiem. Vērtējot potenciālo konkurences spiedienu konkrētā segmentā, Konkurences padome pareizi secinājusi, ka tas ir nebūtisks, jo tirgus situācija rāda, ka jauni konkurenti konkrētajā mazumtirdzniecības tirgū praktiski neienāk. Ņemot vērā lietas izpēti laikā iegūto informāciju, secināms, ka pagaidām vienīgais efektīvais konkurents, kas, atverot

pietiekami lielu veikalu Siguldā, varētu būtiski mainīt situāciju lietā definētajā konkrētajā tirgū, ir SIA „Nosaukums 4”.

[4.9] Būvniecības iecere SIA „Nosaukums 4” jauna veikala atvēršanai ir radusies pirms apvienošanās un nav iespējams ar pārliecību prognozēt, ka, izvērtējot tirgus situāciju pēc apvienošanās, būvniecības iecere tiks realizēta.

[4.10]Izvērtējot situāciju otrajā lietā definētajā konkrētajā tirgū – dažādu preču iepirkuma tirgū – Konkurences padome pareizi secinājusi, ka nedaudz pieaugs SIA „Nosaukums 3” tirgus daļa šajā tirgū, jo pieaugs iepērkamo ikdienas patēriņa preču kopējais apjoms. Tādējādi pareizs ir Konkurences padomes secinājums, ka apvienošanās rezultātā nostiprināsies ar apvienošanās dalībnieku saistītā tirgus dalībnieka SIA „Nosaukums 3” tirgus vara ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus lielveikalu vidē Siguldas pilsētas un Siguldas novada teritorijā, kā arī daļā Līgatnes, Amatas, Krimuldas un Inčukalna novada teritorijas, radot draudus, ka no tirgus varētu tikt izspiesti esošie tuvākie konkurenti. Līdz ar to apvienošanās rezultātā varētu būtiski samazināties konkurence minētajā konkrētajā tirgū.

[4.11]Lēmumā nav pretrunu secinājumos, uz kurām pieteicēja norādījusi. Lēmuma 7.punktā secināts, ka lietas izpētes laikā nav konstatētas būtiskas barjeras ieiešanai lietā noteiktajā konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū. Minēto secinājumu pieteicēja neapstrīd. Padome paskaidrojumā pamatoti norādījusi, ka tas, ka nepastāv būtiskas barjeras ienākšanai konkrētajā tirgū, ņemts vērā un bija viens no pamatiem, lai apvienošanās vispār atļautu, un šī iemesla dēļ viens no saistošajiem noteikumiem paredz iespēju nomas līgumu pagarināt, ja konkrētajā tirgū tiek saglabāts pietiekams konkurences līmenis. Savukārt lēmuma 8.4.punktā izdarītais secinājums, ka apvienošanās rezultātā būtiski samazināsies iespēja esošajiem konkurentiem paplašināties vai ienākt jauniem, attiecas uz lietā definēto konkrēto mazumtirdzniecības tirgu.

[4.12]Lēmuma pamatojumā par „Zīmola nosaukums” tirgus daļu 2010.gada augustā nav kļūdas. Padome paskaidrojumā pamatoti norādījusi, ka „dominējošā stāvokļa” definīcijā tirgus daļas lielums nav norādīts kā noteicošais kritērijs, lai novērtētu tirgus dalībnieka ekonomisko stāvokli konkrētajā tirgū, bet gan tirgus dalībniekam piemītošā tirgus vara, kas SIA „Nosaukums 3” un SIA „Nosaukums 5” ir atšķirīga. Novērtējot apvienošanās ietekmi, ņemtas vērā potenciālās izmaiņas konkrētajā tirgū, t.i., ka pēc SIA „Nosaukums 3” darbības paplašināšanās konkrētajā

tirgū SIA „Nosaukums 5”, kas darbojas ar zīmolu „Zīmola nosaukums”, tirgus daļas strauji samazinājās. Vērtējot SIA „Nosaukums 3” tirgus varu, nevar abstrahēties no vispārējās šīs sabiedrības tirgus varas ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecībā visā Latvijas teritorijā un fakta, ka SIA „Nosaukums 5” ir ievērojami mazāks tirgus dalībnieks ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecībā. Dažādu preču iepirkuma tirgū, kas ir cieši saistīts ar mazumtirdzniecības tirgu, SIA „Nosaukums 3” iepirkumā sasniegtais būtiski lielākais apjoms rada šī uzņēmuma priekšrocības arī mazumtirdzniecības tirgū. Konkurences padome pamatoti atsaukusies uz Eiropas Savienības Tiesas praksi, ka tirgus daļas lielums var norādīt uz iespējamā dominējošā stāvokļa esamību, taču vienlaikus nevar izslēgt, ka tikpat labi dominējošu stāvokli var konstatēt gan pie tirgus daļām zem 50%, gan stipri virs 50%. Viss atkarīgs gan no konkrēta tirgus un tajā esošiem faktiskajiem apstākļiem, kas norāda uz kāda tirgus dalībnieka dominējošo stāvokli. Proti, tirgus daļas lielums nav atrauti vērtējams kritērijs un tas nav noteicošais, lai konstatētu vai nekonstatētu dominējošo stāvokli attiecīgajā konkrētajā tirgū.

[4.13]Tā kā Konkurences padome ir pamatoti secinājusi, ka pēc apvienošanās var tikt būtiski samazināta konkurence jebkurā konkrētajā tirgū, tad tā ir tiesīga atļaut šādu apvienošanu, nosakot tirgus dalībniekam saistošus noteikumus, kuri novērš apvienošanās negatīvās sekas attiecībā uz konkurenci. Lēmumā noteiktie saistošie noteikumi ir atbilstoši un samērīgi izvērtētajai situācijai. Proti, pamatots ir Konkurences padomes secinājums, ka, lai novērstu apvienošanās iespējamās nelabvēlīgās sekas, t.i., konkurences samazināšanos konkrētajā tirgū, ir nepieciešams radīt aizsardzības pasākumus – noteikt saistošos noteikumus, kas novērstu potenciālās negatīvās sekas lietā definētajā mazumtirdzniecības tirgū un nodrošinātu, ka apvienotais tirgus dalībnieks nevarētu radīt šķēršļus ieiešanai attiecīgajos konkrētajos tirgos.

Saistošais noteikums, ka apvienošanās dalībniekiem un ar tiem saistītajiem tirgus dalībniekiem ir pienākums nodrošināt, ka SIA „Nosaukums 3” veikalā tiek rīkotas tikai tādas akcijas un mārketinga aktivitātes, kas vienlaicīgi tiek rīkotas arī visos citos SIA „Nosaukums 3” supermārketos Latvijas teritorijā, nodrošinot, ka netiek īstenota cenu politika, kas vērsta uz konkurentu izspiešanu no konkrētā tirgus, nav nesamērīgs, būtiski neierobežo tirgus dalībnieku. Būtisks ierobežojums būtu saskatāms, ja tiktu noteikts aizliegums rīkot mazāk plašas akcijas un mārketinga aktivitātes, kas vienlaicīgi tiek rīkotas visos citos SIA „Nosaukums 3” supermārketos

Latvijas teritorijā. Savukārt īpašu akciju un mārketinga aktivitāšu rīkošana tieši veikalā pēc apvienošanās faktiski būtu uzskatāma par tādu, kas vērsta uz konkurentu izspiešanu no konkrētā tirgus, tādējādi nostiprinot savu tirgus varu konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū. Minētais saistošais noteikums ir atbilstošs konstatētajai situācijai tirgū pēc apvienošanās.

Saistošais noteikums atļaut noslēgt nomas līgumu uz trim gadiem ir samērīgs. Jāņem vērā, ka minētais trīs gadu termiņš var tikt pagarināts ar nosacījumu, ja tiek saglabāts pietiekams konkurences līmenis konkrētajā tirgū un ir saņemta Konkurences padomes atļauja. Nav pamatots pieteicējas uzskats, ka pieteicējas tiesības būtiski tiek ierobežotas. Šis noteikums sevī ietver tiesības uz termiņa pagarinājumu pēc Konkurences padomes atkārtotas tirgus situācijas pārbaudes. Turklāt, ja pēc trīs gadu termiņa situācija tirgū būs būtiski mainījusies (piemēram, konkrētajā tirgū ienācis jauns efektīvs konkurents vai jau esošais konkurents paplašinājies), nav saskatāmi šķēršļi pieteicējai labvēlīga administratīvā akta izdošanai. Trīs gadu termiņš ir atbilstošs un pietiekams jaunas izpētes veikšanai un situācijas novērtēšanai. Turklāt, kā redzams no lietas materiāliem, sākotnēji Konkurences padome bija nolēmusi noteikt divu gadu termiņu, taču, uzklusot pieteicējas argumentus, noteikusi trīs gadu termiņu.

[5] Pieteicēja iesniegusi kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu pilnā apjomā. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa nav izpildījusi Administratīvā procesa likuma 246.panta trešās daļas, 247.panta pirmās daļas un 250.panta pirmās daļas 2.punkta prasības, jo nav noskaidrojusi piemērojamās tiesību normas saturu un līdz ar to nav pārbaudījusi, vai iestāde tiesību normu piemērojusi pareizi. Spriedums arī uzskatāms par nepamatotu, jo tiesa pievienojusies iestādes secinājumiem, neizskaidrojot, kāpēc uzskata tos par pareiziem.

[5.2] Ja tiesa būtu noskaidrojusi Konkurences likuma 16.panta trešās daļas saturu atbilstoši Eiropas Komisijas Pamatnostādnēs par horizontālo apvienošanās novērtēšanu saskaņā ar Padomes regulu par uzņēmumu koncentrāciju kontroli (turpmāk – Pamatnostādne) apkopotajai Eiropas Komisijas praksei un Eiropas Savienības tiesu judikatūrai, tā būtu izspriedusi lietu citādi. Saskaņā ar Pamatnostādnēm, lai noteiktu, vai apvienošanās rezultātā var tikt būtiski samazināta

konkurence, jāņem vērā noteikti elementi. Eiropas Komisija norāda, ka ne visās apvienošanās izvērtēšanas lietās jāizvērtē visi minētie elementi, taču vienmēr jāveic apvienošanās paredzamās ietekmes visaptverošs novērtējums, ņemot vērā attiecīgos apstākļus.

[5.3] Konkurences padome nav norādījusi, kādu būtisku konkurences spiedienu apvienošanās likvidē. Pamatnostādnēs Eiropas Komisija skaidro, ka ir divi galvenie veidi, kādos horizontālā apvienošanās var būtiski samazināt konkurenci: (a) nekoordinētā ietekme, kad tiek likvidēts būtisks konkurences spiediens, vai (b) koordinētā ietekme, kad paredzams, ka tirgus dalībnieki, kuri agrāk patstāvīgi noteica savu komercdarbību, iespējams, sāks koordinēt savu rīcību tirgū. Konkurences padome nav izvērtējusi iespējamību, ka jaunu tirgus dalībnieku ienākšana tirgū varētu uzturēt efektīvu konkurenci. Konkurences padome nav izvērtējusi iespējamību, ka apvienošanās efektivitāte varētu kompensēt kādas negatīvas sekas uz konkurenci.

Tiesai, vadoties no Pamatnostādnēm vai tajās apkopotās Eiropas Komisijas prakses un Eiropas Savienības tiesu judikatūras, bija jāizvērtē, vai iestāde ir pierādījusi: 1) nekoordinētas vai koordinētas ietekmes iespējamību, 2) ka nav paredzama jaunu tirgus dalībnieku ienākšana konkrētajā tirgū, un 3) vai iestāde ir apsvērusi apvienošanās iespējamo efektivitāti un pamatoti noraidījusi pieteicējas argumentus par apvienošanās efektivitāti un tās kompensējošo ietekmi. Šādu lēmuma izvērtējumu tiesa nav veikusi.

[5.4] Attiecībā uz nekoordinētas vai koordinētas ietekmes iespējamību tiesa atreferējusi lēmumā un paskaidrojumos par pieteikumu norādīto, ka apvienošanās rezultātā pieteicējas tirgus daļa palielinājusies līdz aptuveni 30-40 %, pieteicēja kļuvusi par lielāko konkrētā tirgus dalībnieku, un pieteicējai ir konkurences priekšrocības. Taču neviens no minētajiem apstākļiem Pamatnostādnēs nav norādīts kā pietiekams pamats secinājumam, ka apvienošanās būs negatīva ietekme uz konkurenci. Turklāt tiesa nav apsvērusi iespēju, ka pieteicējas tirgus daļas straujais pieaugums, uz kādu norādījusi iestāde, varētu nebūt apvienošanās rezultāts, bet gan patērētāju interese par jauno veikal, kas neizslēdz, ka pēc tam patērētāji var atgriezties pie „Zimola nosaukums”. Savukārt, „Zimola nosaukums” tirgus daļas samazināšanās varētu būt saistīta tieši ar „Zimola nosaukums” finansiālajām problēmām, uz kurām norādīts Konkurences padomes lēmumā, nevis vienīgi ar apvienošanos. Jāpatur prātā, ka saistošo noteikumu piemērošanas priekšnosacījums ir, lai tieši apvienošanās rezultātā konkrētajā tirgū būtiski samazinātos konkurence.

Savukārt lēmuma apgalvojums, ka nekoordinētās ietekmes kritērijs izpildoties, jo tiek zaudēta konkurence to uzņēmumu starpā, kas apvienojas, ir acīmredzami nepamatots. Apvienošanās rezultātā netiek zaudēta konkurence SIA „Nosaukums 3” un SIA „Nosaukums 6” starpā konkrētajā tirgū, jo SIA „Nosaukums 6” no konkrētā tirgus izgāja pirms un neatkarīgi no SIA „Nosaukums 3” ienākšanas tirgū. Tas, ka SIA „Nosaukums 3” netieši un daļēji pārņēma SIA „Nosaukums 6” klientus un apgrozījumu, nav uzskatāma par konkurences zaudēšanu starp SIA „Nosaukums 3” un SIA „Nosaukums 6”, bet vienīgi varēja sekmēt SIA „Nosaukums 3” labākus darbības rādītājus pēc ienākšanas konkrētajā tirgū nekā gadījumā, ja SIA „Nosaukums 3” būtu uzbūvējis jaunu tirdzniecības centru vai atvēris veikalu trešajai personai piederošās telpās, kurās iepriekš nav atradies ikdienas patēriņa preču lielveikals.

Nav ņemti vērā pieteicējas iebildumi pret SIA „Nosaukums 4” konkurences spiediena nepietiekamu novērtējumu lēmumā. Tiesa nekritiski pievienojusies iestādes argumentam, ka */Zīmola nosaukums/* veikals neatrodas pie Vidzemes šosejas, bet gan Siguldas pilsētas centrā. Tiesa nepamato, kāpēc nav ņemami vērā pieteicējas iebildumi, ka iestādes definētais ģeogrāfiskais tirgus ietver kā teritoriju pie Vidzemes šosejas, kur atrodas veikals, tā Siguldas pilsētas centru, kur atrodas */Zīmola nosaukums/* veikals. Tātad iestāde atzinusi, ka konkurences apstākļi visā šajā ģeogrāfiskajā tirgū ir līdzīgi. Secīgi, nav pamata neņemt vērā */Zīmola nosaukums/* konkurences spiedienu. Tiesa tikpat nekritiski pievienojusies iestādes argumentam, ka lēmuma pieņemšanas brīdī */Zīmola nosaukums/* veikals platības ziņā neesot bijis „*pietiekami liels*”, lai radītu konkurences spiedienu pieteicējai. Tiesa nav ievērojusi, ka attiecībā uz pieteicēju iestāde nepārtraukti uzsver pieteicējas tirgus varu Latvijas tirgū kopumā, bet, kad jāizvērtē iespējamais konkurences spiediens no */Zīmola nosaukums/* puses, tad netiek ņemts vērā apstākļi, ka */Zīmola nosaukums/* ir tikpat ietekmīgs tirgus dalībnieks Latvijā kopumā kā pieteicēja un, attiecīgi, pēc iestādes loģikas, */Zīmola nosaukums/* veikala izmēram un atrašanās vietai tieši konkrētajā tirgū arī nebūtu piešķirama izšķirošā nozīme.

[5.5] Attiecībā uz jaunu tirgus dalībnieku ienākšanas konkrētajā tirgū prognozi tiesa pievienojusies iestādes secinājumam, ka konkurences spiediens no potenciālajiem konkurentiem esot nebūtisks, jo „*tirgus situācija rāda, ka jauni konkurenti konkrētajā mazumtirdzniecības tirgū praktiski neienāk*”. Savukārt būvniecības iecere jauna */Zīmola nosaukums/* veikala atvēršanai radusies pirms

apvienošanās un nav iespējams ar pārliecību prognozēt, ka tā tiks realizēta. Tiesa nonāk pretrunās: nevar apgalvot, ka tirgū neienāk jauni tirgus dalībnieki, ja */Zīmola nosaukums/* ir būvniecības iecere jaunam veikalam (turklāt jau izdots arhitektūras-plānošanas uzdevums) un pieteicēja ienākusi tirgū apvienošanās rezultātā. Turklāt lietā ir arī pierādījumi, ka pieteicēja jebkurā gadījumā plānoja ienākt konkrētajā tirgū: ja nebūtu atbrīvojušās veikala telpas trešās personas tirdzniecības centrā, pieteicēja būtu būvējusi jaunu veikalu. Vēl jo vairāk, par pierādījumu tam, ka tirgus ir blīvs un objektīvi nav vai ir mazas iespējas ienākt jauniem konkurentiem vai paplašināties esošajiem, varētu kalpot tirgus koncentrācijas līmeņa aprēķins pēc HHI (*Herfindahl-Hirschman Index*) vai citi ekonomiski pamatoti apsvērumi, nevis subjektīvi apgalvojumi, ka „nav iespējams ar pārliecību prognozēt” jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu. HHI aprēķinu attiecībā uz konkrēto tirgu iestāde nav veikusi. Vēl jo vairāk, lietā ne tikai nav pierādījumu, ka tirgū būtu augsts koncentrācijas līmenis, bet iestāde ir pat secinājusi, ka nepastāv būtiskas barjeras ieiešanai lēmumā definētajā konkrētajā tirgū.

[5.6] Attiecībā uz to, vai iestāde ir apsvērusi apvienošanās iespējamo efektivitāti un pamatoti noraidījusi pieteicējas argumentus par apvienošanās efektivitāti un tās kompensējošo ietekmi, tiesa nav ņēmusi vērā, ka SIA „*Nosaukums 3*” bija vienīgais potenciālais trešās personas tirdzniecības centra enkurnomnieks pēc tam, kad nomas līgumu izbeidza SIA „*Nosaukums 6*”. Lietā ir trešās personas vēstule iestādei, kurā norādīts, ka, neatrodot enkurnomnieku, tirdzniecības centram draud slēgšana. Līdz ar tirdzniecības centra slēgšanu tiktu ierobežota citu mazumtirgotāju pieeja tirgum. Pat ja tirdzniecības centrs netiktu slēgts, bet tajā arī netiktu atvērts ikdienas patēriņa preču lielveikals, citu mazumtirgotāju konkurētspēja tiktu negatīvi ietekmēta. Piemēram, tirdzniecības centrā atrodas „*Veikala nosaukums*” veikals. Iestāde citā savā lēmumā ir atzinusi, ka tādiem pārtikas preču mazumtirgotājiem kā SIA „*Nosaukums 8*” „ir nozīmīgi atrasties tirdzniecības centrā iespējami tuvu ikdienas patēriņa preču lielveikalam un tie ir ieinteresēti nomāt tieši šādas tuvumā esošas tirdzniecības platības, lai konkrētajā preču segmentā konkurētu ar ikdienas patēriņa preču lielveikalu”. Tiesa arī nav ņēmusi vērā pieteicējas iebildumus pret iestādes atteikšanos izvērtēt, vai „*Zīmola nosaukums*” atradās dominējošā stāvoklī konkrētajā tirgū pirms SIA „*Nosaukums 3*” ienākšanas. Tomēr šim jautājumam ir būtiska nozīme lietas pareizā izspriešanā, jo apvienošanās rezultātā radīts pretspēks dominējošam tirgus dalībniekam vērtējama kā pozitīva apvienošanās

ietekme uz konkurenci. Tātad iestāde atteikusies izvērtēt apvienošanās efektivitāti, bet tiesa to pieļauj, lai gan apvienošanās efektivitāte ir būtisks faktors, kas ņemams vērā atbilstoši Pamatnostādnēm.

[5.7] Tiesa nav pienācīgi izvērtējusi pieteicējai un tās saistītajai sabiedrībai uzlikto saistošo noteikumu samērīgumu. Tiesas apgalvojums, ka īpašu akciju un mārketinga aktivitāšu rīkošana tieši veikalā faktiski būtu uzskatāma par tādu, kas vērsta uz konkurentu izspiešanu no konkrētā tirgus, ir nepamatots. Ja tirgus dalībnieks nav dominējošā stāvoklī, tas ar vienpusēju rīcību nevar izspiest konkurentus no tirgus. Bet iestāde nav konstatējusi, ka pieteicēja pēc apvienošanās būs dominējošā stāvoklī konkrētajā tirgū. Līdz ar to pirmais uzliktais saistošais noteikums nepamatoti ierobežo pieteicējas un tās saistītās sabiedrības komercdarbību, jo īpaši ņemot vērā, ka tās tuvākajiem konkurentiem konkrētajā tirgū – */Zīmola nosaukums/* un */Zīmola nosaukums/* – nav ierobežojumu rīkot akcijas, piemēram, Siguldas pilsētas svētkos vai citos attiecīgajam konkrētajam tirgum specifiskos gadījumos. Nepamatots ir arī tiesas apgalvojums, ka nomas līguma termiņa ierobežojums ar trīs gadiem esot samērīgs, jo tiek saglabāta iespēja saņemt termiņa pagarinājumu, ja konkurences situācija konkrētajā tirgū būs uzlabojusies. Nomas līgums tika noslēgts uz desmit gadiem un SIA „*Nosaukums 3/*” ir veikusi investīcijas veikalā, rēķinoties ar iespēju tās atpelnīt desmit gadu laikā. Turklāt tas, vai konkurences apstākļi konkrētajā tirgū uzlabosies, nav atkarīgs no pieteicējas – līdz ar to pieteicēja ir nenoteiktā situācijā un nevar brīvi plānot savu komercdarbību. Bet galvenokārt attiecībā uz saistošajiem noteikumiem tiesa nav izpildījusi Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmās daļas 3.punkta prasības un nav ņēmusi vērā pieteicējas pieteikuma iebildumus, ka iestāde lēmumā nav izvērtējusi uzlikto saistošo noteikumu atbilstību samērīguma principam, proti, vai personas tiesību un likumisko interešu ierobežojums būs saprātīgā līdzsvarā ar labumu, ko sabiedrība iegūst ar uzliktajiem ierobežojumiem. Šāda pamatojuma lēmumā nav. Ievērojot Administratīvā procesa likuma 250.panta otro daļu, tiesa var ņemt vērā tikai to pamatojumu, ko iestāde ietvērusi administratīvajā aktā, un tiesa nav tiesīga papildināt iestādes pamatojumu.

Motīvu daļa

[6] Konkurences likuma 16.panta trešā daļa piešķir tiesības Konkurences padomei aizliegt gan tādas apvienošanās, kuru rezultātā rodas vai nostiprinās

dominējošais stāvoklis, gan tādas, kuru dēļ var tikt būtiski samazināta konkurence jebkurā konkrētajā tirgū. Tas, vai apvienošanās būtiski nostiprinās dominējošo stāvokli vai arī būtiski samazinās konkurenci, faktiski ir prognoze (*sk. Senāta 2012.gada 10.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-43/2012 12.punktu*). Prognozes veidošanā apsveramie faktori ir ekonomiska rakstura un veidoti ilgstošas prakses ceļā. Ja apskata Eiropas Komisijas Pamatnostādnes, secināms, ka to ievērošana nav normatīvā kārtā pieprasīta. Eiropas Komisija Pamatnostādnēs lieto tādus formulējumus, kā „parasti”, bet 13.punktā uzsver, ka „faktori nav „pārbaudes punktu saraksts”, kas būtu mehāniski jāpiemēro vienmēr un visos gadījumos”. Arī Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr.800 „Kārtība, kādā iesniedz un izskata pilno un saīsināto ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanos” 37.punktā norādīts uz Konkurences padomes novērtējuma brīvību prognozes veidošanā, ka „veicot apvienošanās izpēti, var ņemt vērā (..)” 37.punkta apakšpunktos minētos kritērijus. Tādējādi kāda faktora vērā neņemšana prognozes veidošanā vēl nenozīmē tiesību piemērošanas kļūdu.

[7] Apstākļi, ka tiesa argumentējot nav atsaukusies uz palīgavotiem, neprezumē, ka tiesas spriedums ir nepareizs. Turklāt tiesai nav obligāti jāatsaucas uz Pamatnostādnēm. Pamatnostādnes satur skaidrojumu, pēc kādiem kritērijiem Eiropas Komisija izvērtē tirgus dalībnieku apvienošanās ietekmi uz konkurenci. Pamatnostādnes ir informatīvs palīgavots, kas atklāj Eiropas Komisijas pieredzi tirgus dalībnieku apvienošanās lietās. Ievērojot Eiropas Komisijas ievērojamo pieredzi un autoritāti, nenoliedzami tās Pamatnostādnes ir autoritatīvs un pārliecinošs avots tirgus dalībnieku apvienošanās izvērtēšanai. Vadoties no šīs pieredzes, kas atklāta Pamatnostādnēs, var uzskatīt, ka noteikumu Nr.800 37.punkts pārņem izvērtējamos faktoros. Piemēram, gan Komisija, gan arī Konkurences padome izvērtē konkrētā tirgus struktūru, t.i., tirgus daļas un koncentrācijas līmeni, efektivitāti, t.i., patērētāju un sabiedrības ieguvumus.

[8] Pieteicēja argumentē, ka tiesa nav vērtējusi, vai Konkurences padome ir pierādījusi:

- 1) nekoordinētas vai koordinētas ietekmes iespējamību;
- 2) ka nav paredzama jaunu tirgus dalībnieku ienākšana konkrētajā tirgū, un

3) vai iestāde ir apsvērusi apvienošanās iespējamo efektivitāti un pamatoti noraidījusi pieteicējas argumentus par apvienošanās efektivitāti un tās kompensējošo ietekmi.

Senāts šādiem kasācijas sūdzības argumentiem nevar piekrist, jo tiesas spriedumā ir atspoguļots, kādēļ tiesa piekrīt iestādes secinājumiem gan par SIA „Nosaukums 4” veikala ietekmi uz konkurences vērtējumu konkrētajā tirgū, gan par situācijas izmaiņām tirgū, gan arī par apvienošanās ietekmi uz patērētāju un sabiedrību.

Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka, vērtējot apvienošanās aizliegumu tiesiskumu, noteicoši ir tie faktiskie apstākļi, kas ir notikuši līdz ziņojuma par apvienošanos iesniegšanai Konkurences padomē un kas notiek lietas izmeklēšanas laikā Konkurences padomē. Turpretim konkrēto tirgu perspektīvu prognoze balstās uz pārbaudāmiem faktiem pagātnē un uz šiem faktiem izdarītu indukcijas slēdzieni par kopsakarībām nākotnē (sk. Senāta 2012.gada 10.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-43/2012 18. un 19.punktu). Iestāde ir izdarījusi secinājumu, ka /Zīmola nosaukums/ veikala uzbūvēšana mainīs tirgus situāciju, bet, kamēr tas nav izdarīts, pieteicējas apvienošanās kontrolei /Zīmola nosaukums/ būvniecības iecere nav nozīmīga. Tiesa ir vērtējusi, vai /Zīmola nosaukums/ veikals Siguldas centrā rada pietiekamu konkurences spiedienu lietā definētajā tirgū, kā arī to, kā iestādes prognozi ietekmē apstākļi, ka /Zīmola nosaukums/ apstiprinājusi jauna veikala būvniecības ieceri. Senāts šajā izvērtējumā nepareizības vai pretrunas nesaskata.

Senāts noraida pieteicējas argumentus, ka tiesa nav vērtējusi tirgus koncentrāciju. Lai arī tiesa nav tieši atsaukusies uz konkrētiem datiem par tirgus izpēti, tomēr tās vispārējais secinājums un piekrišana Konkurences padomes secinājumiem par tirgus stāvokli nav nepareizi. Konkurences padome savā paskaidrojumā pamatoti norāda, ka tirgus koncentrācijas izpēte ir veikta, atsaucoties uz Konkurences padomes 2010.gada 16.jūlija lēmumu Nr.54. Tas nozīmē, ka Konkurences padome vispārēji ir ievērojusi arī Pamatnostādnēs minēto Komisijas pieeju koncentrācijas līmeņa noteikšanai tirgū.

[9] Tiesa sprieduma motīvu daļas noslēgumā ir sniegusi arī argumentus, kādēļ tā padomes lēmuma saistošos noteikumus atzīst par samērīgiem. Šie argumenti nav uzskatāmi par jaunu iestādes administratīvā akta pamatojumu, jo iestāde ierobežojumu samērīgumu lēmumā ir vērtējusi. Tas, ka tiesa, pārbaudot lēmuma

pamatojumu, sniedz plašāku argumentatīvu vērtējumu iestādes apsvērumiem, nenožīmē, ka tā dod citu administratīvā akta pamatojumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 16.februāra spriedumu, bet SIA „*Nosaukums*” kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators (paraksts) J.Neimanis

Senatore (paraksts) V.Krūmiņa

Senatore (paraksts) I.Skultāne

NORAKSTS PAREIZS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
senators

J.Neimanis

Rīgā, 2013. gada 22.janvārī